

THEOGNISZ

Pecsét

Kürnosz, e megformált soraimra pecsétet ütök most,
 egy titkos tolvaj el sose csenheti ezt,
 és a nemes tartalmat rosszra cserélni se lesz mód,
 „lám, Theognisz, Megaré sarja dalolta el ezt!” –
 zengik majd, s hírem szárnyal be-betöltve a földet.
 Minden polgárnak tetszeni mégse fogok.
 Ez, Polüpaisz fia, nem csoda: Zeusz sem tetszhet örökkön,
 néha esőt küld, és néha nem adja meg azt.

Szívből kedvellek, Kürnosz

Szívből kedvellek, Kürnosz, s lelkedre kötöm most
 azt, mire még ifjan megtanítottak a jók:
 józan légy, s ne keress ocsmány vagy becstelen úton
 semmi kiváltságot, megbecsülést, se vagyont.
 Vésd az eszedbe, fiú: a silányokkal ne közösködj,
 mindig csak nemesek férfikörében időzz!
 Inni vagy enni velük járj, és köztük lakomázz csak,
 s hadd kedveljen meg köztük a legnemesebb!
 Mert nemeset nemes oktat, jót jó! Ámha silányhoz
 társulsz, meglátod, elhagy a józan eszed.
 Vésd a fejedbe, forogj nemesek közt! S emlegeted majd,
 mennyire bölcsen szólt rég e baráti tanács!

Kürnosz, vemhes a város!

Kürnosz, vemhes a város! Megszüli, félek, a férfit,
 s ostoba dölyfünket vas keze megtöri majd.
 Bölcsék a polgárok, még megvan a józan eszük, de
 hajlik a romlásra már az egész vezetés.
 Mert a nemesség, Kürnosz, várost meg sose rontott,
 csak ha a sok senkit megbabonázta a góg,
 korrumpált lesz a polgárság, pénz- és hatalomvágy
 szülte jog által nyer rendre előnyt a galád,
 hát ne reméld, hogy a várost tartós béke uralja
 később is, mivel itt álca a nagy nyugalom,

merthogy az alja hiénákat mardossa a pénzvágy,
illan a közvagyon, és csődbe jut úgyszólván a nép.
Lázadozást, testvérmészárlást szülnek ezek, sőt:
zsarnokuralmat. Bár megmenekülne e nép!

Senki se késztet rá, Kürnosz

Senki se késztet rá, Kürnosz, hogy a becstelennel
paktálj. Mert mire jó, hogyha galád a barát?
Meg soha nem szabadíthat bajtól és a nyomortól,
s persze megosztani sem fogja, akármije van.
Becstelennel kár jót tenni, ne várj köszönetre!
Míntha magot vetnél tengeri ár közepén!
Gazdag termést nem hoz a tengerhabba vetett mag,
hálát vagy hasznot tetteidért ne remélj!
Önző lelkű mind a galád, hajszálnyi elég, hogy
máris semmissé váljon a „szent” kötelék.
Bezzeg a jók, ha csapást szenvednek, tűrik a rosszat,
s ont a kegyért hálát, megbecsülést a jövő.

Kürnosz, a város a régi maradt

Kürnosz, a város a régi maradt, de a népe mivé vált!
Kik soha sem tudták, hogy mi a jog, mi a rend,
ágyékuk táját még kecskegubába takarták,
s távoli környéken éltek, akár a vadak,
most nemesek lettek, Polüpaisz fia. És a nemesség
hitvány váz. Meddig tűrjem el ezt a csapást?
Átverik egymás mind, gyilkos gúnyt űzve kacagnak,
gőzük sincs, mi a jó, s hogy mi az elvetemült.
Hát ne keress szívbéli barátot a környezetükben,
Kürnosz, bármi előnyt hozhat e torz kötelék,
színlég légy nyájas hozzájuk, s játszd a barátot,
ámde komoly dolgot senkire bízni ne merj!
Meglátod magad is, hitvány lelkük mire képes,
egy sem akad köztük, kit bizalom heve fűt,
mert kenyérük csak a csel s a csalás meg az ármány.
Semmi remény: őket senki se mentheti meg.

Nem lelsz egykönnyen, Polüpaisz fia, tiszta barátira,
kit húnek tarthatsz, bármit is érlel a sorsa,
és aki oldaladon küzd meg közös érdekekért, és
sorsa a sorsod lesz baj vagy öröm közepén.
Forgasd fel vagy járd be a földet, s annyira sem lelsz,
hogy valamennyiüket egy ladik el ne vigye,
ritka, kinek szemeit s ajakát beragyogja az erkölcs,
ritka, ki pénzért sem adja a bűnre magát.

*

Nem tehet arról, Kürnosz, senki, mit érlel a sorsa,
isteneink adják azt, ami kár, mi haszon.
Senki se sejtí előre, ha bármibe fog, hova juthat,
célít ér, vagy netalán várja a vég, a bukás.
Gyakran jól sült el, mit gaztettnek tituláltunk,
s gyakran a jóakarát szülte a rettenetet.
Nem nyerhet soha el mindent, mire vágyik az ember,
mert tehetetlen, hisz gátja kegyetlen: a sors.
Ábrándot táplálunk, nincsen semmi sajátunk:
sorsunk isteneink kedve szerint alakul.

*

Kürnosz, a hitványhoz sose légy meghitt bizalommal,
hogyha komoly célok vonzanak és nemesek,
Kürnosz, fáradságot nem kímélve szövetkezz
mindig a jókkal, s járj csak rögös útjaikon!

*

Szép szóval hitegetni ne merj, másé a te szíved
s lelked! Hogyha szeretsz, s megvan a jóakarát,
testestül-lelkestül imádj, vagy húzd el a csíkot,
vagy gyűlölj nyíltan, s jöjjön az összecsapás!
Két észjáráshoz nem elég egy nyelv. Bizony, inkább
ellenség az ilyen, Kürnosz, aligha barát!

*

Szemtől szembe ki téged, Kürnosz, rendre magasztal,
s hogyha jelen nem vagy, már szapul is gonoszul,
ócska barát az, hűtlen, s nemtelen emberi fajzat,
mézédes szava van, ámde a lelke galád.
Nékem olyan társ kell, aki méltányolja mogorva
alkatomat, ha muszáj, s ismeri jellememet:
szinte a testvérem legyen. Ezt vésd hát az eszedbe,
s boldogan emlegeted majd a tanácsaimat!

*

Becstelen emberrel ne szövetkezz, hű sose lenne,
tartósan kikerüld, mint a csalárd kikötőt!

*

Kürnosz, nincs nehezebb annál, hogy a maszkokon átláss,
éberségednél nincsen előbbre való!

*

Nagy hivatalt, Polüpaisz fia, és kincset ne is áhíts,
emberi dolgokban játszi Szerencse az úr.

*

Nincsen apádnál s édesanyádnál jobb a világon,
Kürnosz, tiszteletük rejti a szent javakat.

*

Egy idegent, egy esdő rászorulót aki rászéd,
Kürnoszom, az sohasem bújhat el Isten elől.

*

Inkább kis vagyondod gyöngyörgesd, s élj becsülettel,
és a galád módon gyűlt vagyonért ne lihegj!
Mert a nemességben van a tiszta vagyon ragyogása,
s Kürnosz, a jó polgár színigaz és nemes is.

*

Kürnosz, a rossz embernek is adhat pénzt a szerencse,
ám az erényekből nem kap akárki fia!

Csehy Zoltán fordításai